

Den hemmelige protokol

Bagsideteksten: Den 23. august 1989 præsenterede de europæiske aftennyheder et besynderligt syn: præcis kl. 19.00 – på 50-årsdagen for indgåelse af Molotov-Ribbentrop-pagten – formede der sig i Baltikum en 600 km lang menneskekæde. Fra Vilnius i Litauen over Riga i Letland til Tallinn i Estland holdt mere end en million mennesker hinanden i hånden i en stille protest mod pagtens hemmelige tillægsprotokol, hvori de baltiske landes skæbne var blevet besejlet.

Per Nielsens 'Den hemmelige protokol og de baltiske landes skæbne' er en faktaspækket bog på 85 sider med fyldige noter og litteraturhenvisninger.

Per Nielsen fortæller, at balterne mener, at russerne ikke gør nok for at vedkende sig ansvaret for ulykkerne fremkaldt af de mange års russisk besættelse, ja for overhovedet at anerkende, at der var tale om russisk besættelse og ikke et frit valg, som førte de baltiske lande Estland, Letland og Litauen ind under sovjetstyre.

Her har bogen en klar mission, for vi er nok mange i landet, som kan have behov for den samme oplysning. Magtpolitik er jo ikke et afsluttet kapitel i verdenshistorien.

Tyskland og Sovjetunionen indgik i august 1939 en 'ikke-angrebspagt', også kaldet Molotov-Ribbentrop-pagten efter landenes udenrigsministre, hvori parterne forpligtede sig til neutralitet i tilfælde af krig med tredje-lande, hvilket gav Tyskland rygdækning til angrebet på Polen ugen efter. Aftalen var for begge parter grundlæggende et skalkeskjul for at vinde tid, for Tyskland for at kunne afslutte felttoget mod vest uden at åbne 'østfron-

ten' og for Sovjetunionen for simpelthen at vinde tid og ikke give Tyskland nogen som helst anledning til at kalde sig provokeret til angreb.

For offentligheden var det en absurd aftale, da de to regimer i den grad fremstod som hinandens værste fjende. Lise Nørgaards' Matador'-serie afspejler opfattelsen: På kroen siger grisehandler Larsen i april 1940 til Røde, da han ankommer, hvor der sidder tyske soldater ved et bord: 'Skal du ikke over at snakke med dine venner?' Røde svarer irriteret, at Larsen da ikke forstår noget af det, hvortil Larsen replicerer: 'Næ – gør du?' Et var så den offentliggjorte del af ikke-angrebspagten, - noget andet var den del af aftalen, som har fået navnet 'den hemmelige protokol', som dels omhandlede delingen af Polen, dels også gav Sovjetunionen alibi for besættelsen af Estland og Letland.

Set fra et strategisk synspunkt var Sovjetunionens behov for at have fri adgang til Østersøen åbenbart, så åbenbart som Karl X Gustavs behov for at indlemme Skånelandene i Sverige.

Når man læser Per Nielsens bog 'Den hemmelig protokol' ligger sammenligningen med den tankegang, som beherskede potentaterne i 1600-tallet og statsræsonen i 1930'erne og 40'erne lige for. Det handler om magt og ikke om 'nation' og ikke om mennesker. Efter Tyskland og Sovjetunionens angreb på Polen i september 39 'byttede' Sovjet sig f.eks. til Litauen mod sine interesser i Østpolen!

Vi får forhistorien, men det er 'den hemmelige protokols' konsekvenser for de baltiske landes senere skæbne som det er bogens mål at indvie os i. Det er en ganske nutidig historie, som slet ikke er et afsluttet kapitel! Interessant er her et længere citat af Putins forklaring og holdning til begivenhederne. Fra hans synspunkt kan der ikke blive tale om undskyldninger, men han går da så langt som til at sige: *'I dag forstår vi, at enhver form for studehandel med det nazistiske regime var uacceptabel set ud fra et moralsk synspunkt.'* Så nok forklaring og beklagelse over fortiden – men ingen undskyldninger og ingen erstatninger!

Per Nielsen slutter med at sige, at selv hvis balterne valgte at følge Putins forslag om at tolke historien i samtidens kontekst, så kan de være svært for dem at få øje på de formildende omstændigheder. *'Den hemmelige protokol og dens skæbnesvangre konsekvenser har efterladt sig dybe ar i balterne bevidsthed.'* På ganske lille plads får vi i bogen et vidt udsyn til de problemer og konflikter, som vi, som selv er en Østersø-nation, er forpligtet til at være vågne over for.

Per-Olof Johansson

Per Nielsen: Den hemmelige protokol og de baltiske landes skæbne.

Forlaget Ravnerock 2010-08-01

ISBN 978-87-92625-05-2